

Een jongen en zijn engelen

Oorspronkelijke titel
Angels of Divine Light

Uitgave

Transworld Ireland, an imprint of The Random House Group Limited, Londen
Copyright © 2009, 2010 by Aidan Storey
Copyright voor het Nederlandse taalgebied © 2011 by The House of Books,
Vianen/Antwerpen

Vertaling

Annemarie Verbeek

Omslagontwerp

Will Immink

Omslagillustratie

Trevillion

Opmaak binnenwerk

ZetSpiegel, Best

ISBN 978 90 443 2954 4

NUR 320

D/2011/8899/17

www.thehouseofbooks.com

All rights reserved.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook, zonder schriftelijke toestemming van de uitgever.

De zwakken kunnen niet vergeven.

Vergevingsgezindheid is het kenmerk van de sterken.

Mahatma Gandhi

Opdracht

Ter nagedachtenis aan mijn innig geliefde moeder, Kathleen, die mijn lichtend voorbeeld en mijn kracht was, is en altijd zal zijn.

Bedankt dat je de liefste moeder van de wereld was en bedankt voor je prachtige geschenk van onvoorwaardelijke liefde. Je was en zult altijd mijn beste leraar en gids blijven.

En voor Patricia Scanlan, de liefste en zorgzaamste vriendin die iemand zich maar kan wensen. Bedankt dat je in me geloofde en dat je me zoveel hebt geholpen met dit boek. Zonder jouw liefdevolle steun zou het nooit ontstaan zijn. Je bent een meid uit duizenden.

AIDAN STOREY

EEN JONGEN
EN ZIJN ENGELEN

the house of books

Woord van dank

Ik ben veel dank verschuldigd aan mijn geliefde beschermengelen Zacharia en Hannah, en aan mijn spirituele gids Jack, aan de Heilige Geest, Jezus, Moeder Maria, de apostel Johannes, de heilige Bernadette, de heiligen Franciscus en Clara van Assisi, de heilige Rita en al mijn engelen, heiligen en gidsen die mij elke dag liefdevol begeleiden en steunen.

Dank aan mijn broers en zussen die me altijd zoveel liefde betoond hebben en van wie ik zoveel hou. Bedankt voor jullie hulp en steun tijdens het schrijven van dit boek. Dank ook aan al mijn neefjes en nichtjes van wie ik hou en een speciaal woord van dank aan Matthew en Janice, Paul en Martha, Tine en Peter en Jayne en John, die de afgelopen twee jaar zo goed voor me geweest zijn. Ik voel me bijzonder gezegend met jullie in mijn leven.

Dank aan mijn schoonzussen, zwagers en mijn geliefde tantes Agnes, Chrissie, Bibby, Patty, Kathleen, Alice, Rose en Tessie.

Ook dank aan mijn vrienden Bo Carty, Dolores O'Reilly, Bernadette McKenna, Eileen Harpur, James Clarke, Margaret Sayers, Barbara Dunne, Marcella en Kevin Rankin, Sharon Colgan, Suzanne Horgan, Sarah Halford, Fiona McClelland, Margaret Kennedy, Grainne Tyndall, Yvonne Costello, Jane Griffin, Mary Cullen, Jayne Fitzgerald en de familie Beechey. Vergeef me als ik iemand overgeslagen heb.

Speciale dank aan Susan Reddy en Rosari Poole, zonder wie ik het boek nooit had kunnen afkrijgen.

Aan de vrienden die jaar in jaar uit voor mijn boekingen en workshops zorgen, Rina en Niamh bij Mrs Bee's, Nuala, Matt en al het personeel bij Evolv, Catherine Fox bij Kells, Mairead en Anne bij The Angel Shop, Ciara en Maria Marron bij Angel Inspirations, Sangita bij Thurles, Brid Lyons bij Clay Creations, Ann en Terry bij Ann's Angels, Margaret Neylon bij Cavan, Elaine Downs in het Verenigd Koninkrijk, Maki Ikeda in Japan, Marieke de Jong in Nederland en lady Elizabeth Baring in de Verenigde Staten.

Mijn grootste dank gaat uit naar Francesca Liversidge, die het een goed boek vond en erin geloofde. En mijn redactrice, Brenda Kimber: bedankt voor je aanwijzingen en je geduld. Je hebt het allemaal zo gemakkelijk gemaakt. En dan Eoin McHugh en Lauren Hadden bij Transworld Ireland, Beth Humphries en iedereen bij Transworld: dank voor al het enthousiasme en de steun.

Dank aan Helen, Declan, Simon en iedereen bij Gill Hess Ltd voor het prima werk.

Dank ook aan Sarah Lutyens van Lutyens & Rubinstein die me goede raad gaf over mijn contract.

Aan Cathy Kelly, Anita Notaro, Claudia Carroll, Yvonne Scanlan en Mairead Conlon, die het manuscript lezen en me geweldige feedback en aanmoedigingen gaven: duizendmaal dank.

Grainne Fox, mijn fantastische agent in de Verenigde Staten, bedankt voor je liefde en enthousiasme.

En Mary Bellew, die zo nu en dan mijn slaapkamer in Spanje leent, je weet dat hij van jou is als je hem nodig hebt! Veel liefs.

Dank aan Michael McLaughlin en Patricia Deevey voor hun belangstelling. Het was heel bemoedigend voor me, hartelijk dank.

Dank aan de beste fotograaf ooit, Eddie (Egbert) Scheffer en zijn partner, die een van mijn liefste vriendinnen is, Madeline

O'Connor. Ook dank aan Mark en Jane van *Holistic Times*, David Mulqueen, mijn fitnessstrainer, die me elke week door een hel laat gaan, Brendan Kelly van Rochestown Motors, Geraldine en Damien Grimes van Holistic Fairs Ireland en Pat Monks, mijn zakelijk adviseur.

Bedankt Alil O'Shaughnessy, voor al je vriendelijkheid en buitengewoon zorgvuldige correcties, en Lisa Gordon, voor je geduld en je positieve hulp.

En Sibby, mijn geliefde huisdier, bedankt voor je constante aanwezigheid en je onvoorwaardelijke liefde.

Aan al mijn cliënten, heel hartelijk dank voor jullie bijzonder vriendelijke woorden en beste wensen voor het boek. Ik wens jullie allemaal liefde, licht en genezing toe.

Aidan Storey

Voorwoord

Nu ik het voorwoord van dit diep ontroerende, helende en tot nadenken stemmende boek schrijf, vraag ik me af hoe ik duidelijk kan maken hoe gezegend de dag was waarop de schrijver Aidan Storey in mijn leven kwam. En gezegend was ik met het geschenk van zo'n lieve en dierbare vriend.

Ik denk aan de woorden van Yeats: 'Bedenk waar de glorie van de mens vooral begint en eindigt en zeg dat mijn glorie was dat ik zulke vrienden had.'

Aan die van Coleridge: 'Vriendschap is een boom die beschutting biedt.'

Aan die van Kahlil Gibran: 'Laat er in de geneugten van de vriendschap gelach zijn en gedeeld plezier.'

Allemaal mooie, indringende gevoelens, maar net niet accuraat genoeg weergegeven... Ik herinner me de meest perfecte beschrijving van liefde en vriendschap die een mens zich maar kan wensen. Het prachtige gedicht 'De Duizendste Man' van Rudyard Kipling beschrijft Aidans persoonlijkheid heel precies en veel beter dan ik die ooit zou kunnen beschrijven.

*Eén man op de duizend, zegt Salomo,
Zal je nader zijn dan een broer.
En hij is de moeite van het zoeken waard,
Zodat een ander hem niet eerder vindt.
Er zijn er negenhonderdnegenennegentig
Die afgaan op wat de wereld in je ziet.
Maar als de hele wereld tegen je is,
Blijft de duizendste man je vriend.*

*Belofte, gebed en uiterlijke waan
Zullen hem nooit voor je vinden.
Negenhonderdnegenennegentig gaan
Af op je gezicht, je daden of je faam.
Maar als hij jou vindt en jij vindt hem
Dan is de rest niet van belang,
Want de duizendste man verdrinkt of zwemt
Met jou in elk soort water.*

*Je mag gerust op zijn zak teren,
Hij gebruikt jouw beurs ook voor zijn zaken
En als jullie samen lachen en flaneren
Komt het woord 'lening' nooit ter sprake.
Bij negenhonderdnegenennegentig gaat het
Om zilver en goud, beloond worden en belonen,
Maar de duizendste man is veel meer waard
Want aan hem kun je je gevoelens tonen.*

*Zijn gelijk en ongelijk zijn de jouwe,
En dat te allen tijde.
Je neemt het publiekelijk voor hem op,
Daar kan hij op vertrouwen!
Negenhonderdneenenneventig zijn niet bestand
Tegen de spot, het gelach, de schand en scha
Maar de duizendste man staat aan jouw kant
Tot aan de galg; en erna!*

Aidan en ik ontmoetten elkaar toen ik me op een uitzonderlijk dieptepunt in mijn leven bevond. Ik worstelde na een mislukte operatie al tien jaar met chronische rugpijn. Ik was bang dat ik in een rolstoel terecht zou komen. Ik had voortdurend krampen en ischias en lag een groot deel van de dag in bed. Gelukkig kon ik mijn romans in bed schrijven, zodoende kon ik blijven werken, maar ik zat diep in de put en het kostte me grote moeite om te blijven hopen dat het goddelijke plan van mijn leven klopte en dat dit er allemaal bij hoorde.

Zoals wel vaker gebeurt wanneer gebeurtenissen samenvallen als er iemand in je leven komt met wie je voorbestemd bent iets op te bouwen, stuurde een vrouw die ik nooit eerder ontmoet had me een manuscript dat ze me vroeg te lezen en van advies te voorzien. In de loop van een telefoongesprek waarin ze me vroeg hoe het met mijn rug ging, zei ze: 'Je zou naar Aidan Storey moeten gaan voor een reikibehandeling.' Ik had een aantal jaar daarvoor een reikibehandeling ondergaan bij een geweldige vrouw die Mary Fanning heette en ik had er oprecht van genoten dus ik dacht, ja, dat zou wel eens kunnen helpen en misschien is er een reden waarom ik die Aidan Storey moet ontmoeten. (Toen we dit manuscript naar verschillende uitgevers stuurden, vroeg een van hen hoe Aidan en ik elkaar

ontmoet hadden en of ik verwacht had ‘genezen’ te worden. Ik legde haar uit dat ik niet verwacht had genezen te worden en ook niet van de pijn verlost te worden, maar dat ik naar hem toe ging voor een behandeling voor mijn geestestoestand én om me te helpen weer contact te krijgen met de spirituele dimensie in mijn leven die ik dreigde kwijt te raken.)

Ik belde Aidan en legde uit dat ik een zware rugoperatie moest ondergaan en dat ik me zorgen maakte en in de put zat en ik vroeg hem om een afspraak. Hij zat aardig vol, maar zei dat hij over drie weken wel een gaatje voor me had. Vervolgens vroeg ik hem hoe ik bij hem kon komen en de moed zonk me een beetje in de schoenen toen ik hoorde dat hij in Palmers-town woonde, want ik wist dat ik dan de gevreesde M50 moest nemen. (In geval van ernstige rugpijnen moet die ten koste van alles vermeden worden.) Het bleef even stil aan de telefoon en toen zei hij tegen me: ‘Ze zeggen dat je niet kunt rijden, dat ik naar jou toe moet en dat je geen drie weken kunt wachten. Heb je morgenavond vrij zodat ik naar je toe kan komen om je een behandeling te geven?’

Ik was stomverbaasd en er diep van onder de indruk dat een volslagen vreemde zoveel voor me overhad. Naarmate ik Aidan leerde kennen, kwam ik erachter dat dit voor hem de normaalste zaak van de wereld was.

Zodra ik de deur opendeed klikte het tussen ons. John O’Donohue beschrijft in zijn prachtige boek *Anam Cara* ‘Het Weten’: twee zielen die elkaar opnieuw ontmoeten. Zo was het ook met Aidan en mij. We werden de beste vrienden en ik leerde veel van hem. Ik ontdekte met hoeveel respect en achting hij met zijn helende gaven omging. Ik heb in de loop der jaren veel mensen ontmoet die begiftigd zijn met helende krachten; jammer genoeg zijn er bij die vergeten zijn waar hun gave vandaan komt en anderen die hun ego op de voorgrond laten treden. Aidan is precies het tegenovergestelde: zijn erkenning van zijn

door God gegeven gave is in al zijn helende behandelingen ondanks zijn grote succes altijd standvastig gebleven. Hij plaatst zich nooit op de voorgrond, doet zich nooit als 'bijzonder' voor en voelt zich op geen enkele manier superieur omdat hij dingen 'ziet'. Hij deelt zijn gave met de kalme nederigheid die het kenmerk is van een ware 'genezer'.

Die eerste avond, vijf jaar geleden, zei ik tegen hem: 'Je zou een boek moeten schrijven...'

'Dat laat ik aan jou over,' zei hij. Maar ik bleef aanhouden. Uiteindelijk ging hij vorig jaar november, toen hij me hielp herstellen van een nieuwe zware operatie, aan mijn keukentafel zitten en begon aan dit boek. Hij was van plan om een paar pagina's te schrijven, zodat ik zou ophouden met hem 'aan zijn hoofd te zeuren' en dan kon hij zeggen dat hij het geprobeerd had, maar dat hij geen 'schrijver' was.

Ik dacht dat ik Aidan heel goed kende tot ik zijn boek las. Hoewel ik wist dat hij misbruikt was, had niets me voorbereid op de schok toen ik erover las. Ik huilde om mijn lieve vriend en bewonderde zijn moed om over zo'n rampzalige levenservaring te schrijven. Net zo min was ik voorbereid op de wonderbaarlijke onthullingen van engelen in dit schitterende boek of van de helende kracht die van elke pagina straalt. Dit boek gaat over het overwinnen van tegenspoed en over vergiffenis en hoop.

Ik weet dat veel mensen getroost zullen worden bij het lezen van *Een jongen en zijn engelen*. Iedereen die ooit misbruikt is, zal troost putten uit het hoofdstuk waarin de engelen hem terugbrengen naar het moment dat hij misbruikt werd en voor altijd de afschuwelijke woorden uitwissen van een priester die een wreed en onvergeeflijk oordeel over hem velde.

Iedereen die een kind heeft verloren, zal zeker rust vinden in het hoofdstuk waar Aidan de machtige en liefdevolle engel Metatron ziet die samen met andere engelen naar de ziel gaat van een klein meisje dat bij een auto-ongeluk om het leven is gekomen.

Iedereen die meer wil weten over zijn of haar engel en gids en over hoe je ermee in contact kunt komen, zal dat zeker in dit boek vinden.

De vragen en antwoorden in het derde deel van het boek komen rechtstreeks van de engelen. Deze vragen over dood, relaties, de toestand van deze planeet en nog veel meer stemmen tot nadenken en de antwoorden zijn bijzonder geruststellend en troostend.

Van toegevoegde waarde zijn de levendige beschrijvingen van Aidans kindertijd in James' Street die bij velen heerlijke herinneringen aan hun eigen jeugd zullen oproepen. Ik daag iedereen uit zijn beschrijving van zijn heilige communie – zonder te lachen – te lezen.

Ik kan dit voorwoord niet beëindigen zonder iets te zeggen over Kathleen, Aidans moeder. Het is een voorrecht dat ik haar heb mogen ontmoeten en leren kennen.

Kathleen was een ongelooflijke vrouw en ik zie wel waar Aidan zijn moed, waardigheid en fantastische gevoel voor humor vandaan heeft. Ze zou zo trots op hem zijn geweest als ze er nog was, maar ik weet dat ze in de geest bij hem is, bij elke stap die hij zet, en ik dank haar voor het feit dat ze een geweldige, moedige, vriendelijke, meelevende en bijzonder liefdevolle zoon heeft grootgebracht. Ik voel me zeer vereerd dat ik hem mijn vriend mag noemen.

Patricia Scanlan

De bewustwording

Laat de kinderen tot mij komen

*O, Engel van God die over mij waakt,
Door Gods liefde mogelijk gemaakt
Blijf deze dag steeds aan mijn zijde
Om mij bij te lichten en te leiden. Amen*

Dit gebedje doet me altijd aan mijn moeder denken. Het was het eerste gebed dat mam me leerde en het is een van mijn vroegste herinneringen. Elke avond terwijl ze me instopte en welterusten kuste, fluisterde ze op vriendelijke toon: ‘Heb je je gebedje voor je beschermengel gedaan?’ Dan ging ze bij mijn bed zitten of staan en zei het langzaam samen met me op, waarbij ze me voorhield dat ik ‘dag’ door ‘nacht’ moest vervangen. Soms vertelde ze me het verhaal van mijn beschermengel. Ik vond het heerlijk als ze dat deed en ik kreeg er nooit genoeg van.

‘Voor je bij mij kwam wonen, Aidan, woonde je bij de lieve Heer hoog in de hemel. Omdat je klein was, hield de lieve Heer je veilig en warm in zijn zak tot je sterk genoeg was om bij mij te komen wonen. En toen op een heel warme avond terwijl we sliepen, haalde Hij je uit Zijn zak en legde je op de stoep voor de achterdeur. Hij stuurde een engel mee om je te beschermen tot ik je de volgende ochtend vroeg vond. Die engel is nog steeds bij je, het is je beschermengel. Hij is je beste vriend en

hij zal altijd over je waken en zorgen dat je niets overkomt. Hij heet ook Aidan,' zei ze dan met een brede glimlach.

Dit gaf me het gevoel belangrijk te zijn. Stel je voor dat je een engel hebt die net zo heet als jij! 'Je beschermengel heeft altijd dezelfde naam als jij,' zei mam. 'De mijne heet Kathleen.' Ik was dol op dit verhaal omdat het me altijd een veilig gevoel gaf voor ik ging slapen. En natuurlijk had ik geen reden om aan te nemen dat ze niet de volledige waarheid sprak. Ik kon namelijk al vanaf dat ik heel klein was – een jaar of vier, vijf – engelen zien, ze waren altijd bij me.

Er waren altijd veel engelen. Ik weet niet waarom ik mam of anderen nooit over die prachtige wezens vertelde, maar ik dacht dat iedereen ze kon zien. Ik denk dat ik op mijn vierde of vijfde aannam dat ze gewoonweg verschenen zodra je dit gebedje opzegde.

Ik ben in 1958 geboren als jongste van zeven kinderen. Ik werd wel een beetje verwend en mijn oudere broers en zussen pasten heel goed op me. Mijn vader, die ook Aidan heette, werkte als vrachtwagenchauffeur voor Guinness. Hij hield van zijn werk en hij werkte hard, zoals veel anderen in die tijd. Hij maakte lange dagen en als hij een verre vracht had, was hij vaak nachten weg, vooral tegen Kerstmis wanneer de brouwerij overuren draaide.

Mijn vader was een gedrongen man die kaarsrecht liep en gezag uitstraalde. Hij was de kostwinner in huis en elke donderdagavond overhandigde hij trouw het huishoudgeld aan mijn moeder. Die avond kregen we snoep en chocola en ons eigen zakgeld. Het bedrag hing af van onze leeftijd en natuurlijk kreeg de jongste het minst. Betaaldag was altijd een feest bij ons thuis!

Pa was een vrome katholiek die zijn verplichtingen tegenover de kerk vanuit een diep geloof en zonder twijfels nakwam. Wat de pastoor zei was wet en daarmee uit. Maar hij geloofde ook

in geesten, de banshee (een fee die de dood van een mens aankondigde door luid te jammeren) en in het tikken van de vertrekkende ziel op het raam. Hij vertelde ons dat hij kort voor zijn eigen vader overleed de banshee bij zijn huis zag.

Ze zat op de muur, een frêle vrouw in het zwart. Ze zat haar lange haar te kammen en huilde en jammerde als een kat in een kooi of als een verloren ziel. Het geluid was kilometers in de omtrek te horen. Hij beweerde dat hij de banshee ettelijke keren zag kort voordat iemand overleed. Hij had het ook over drie tikken op het raam die hij bij verschillende gelegenheden gehoord had. Dit gebeurde wanneer een bekende overleed: de ziel tikte dan op het raam om afscheid te nemen voor de laatste reis. Elke keer dat hij de tik op het raam hoorde, hoorden we kort daarna dat er iemand overleden was. Ik heb die gave geërfd: ik hoor ook altijd de drie tikken op het raam wanneer er dierbaren overlijden.

Mijn vader werd in 1919 geboren en groeide op in Wexford, op de boerderij van zijn vader, als jongste van zes jongens. Zijn moeder was de plaatselijke vroedvrouw. Toen mijn vader tegen de twintig liep, vertrok hij naar Dublin en ging bij de distilleerderij van Power werken voor hij bij Guinness terechtkwam. Hij woonde een tijdje op kamers bij de ouders van mijn moeder en daar ontmoetten mijn pa en ma elkaar, werden verliefd en trouwden in het begin van de jaren veertig.

Pa was niet de gemakkelijkste in de omgang. Als hij niet gedronken had, was hij de rust en vriendelijkheid zelve, maar als hij dronken was, was het een ander verhaal. Hij liet het gezin nooit financieel lijden onder zijn drankgebruik, maar als hij dronken was, dan zocht hij ruzie. Als hij in die toestand verkeerde, haalde je het niet in je hoofd om een gesprek met hem te beginnen. Dus hoewel hij geen slechte man was en ik van hem hield, kon hij wel lastig in de omgang zijn en ik werd als kind een beetje zenuwachtig van hem.

Jammer genoeg heb ik mijn vader nooit echt goed leren kennen. Hij was een tamelijk afstandelijke figuur, zelfs tegenover mam, en met haar had ik een veel sterkere band. Pas een paar jaar voor hij stierf, toen ik halverwege de twintig was en hij ziek werd, leerde ik hem een beetje beter kennen en besepte ik dat hij zo zijn eigen problemen had gehad. Hij had geen fijne jeugd gehad, maar hij wilde nooit met iemand over zijn verleden praten en het leek erop dat hij was gaan drinken om dingen te vergeten. In die tijd mochten mannen niet om hulp vragen, er werd van hen verwacht dat ze zich vermanden en dat deed hij dan ook. Maar hij raakte in de loop van de jaren steeds verbit- terder en alcohol leek het antwoord op zijn problemen te zijn.

Hij was een ongelukkig mens en het spijt me dat ik niet de- zelfde band met hem kon hebben die ik met mijn moeder had. Maar nu de engelen me de gave van liefde en medeleven ge- schonken hebben, weet ik dat hij op zijn eigen manier van me hield. Ik ben blij dat hij rust gevonden heeft.

Mijn moeder, daarentegen, was heel liefdevol en ze stond al- tijd voor ons klaar als we haar nodig hadden. Ze was een vrouw van haar tijd. Ze deed het huishouden, kookte en boende van de vroege ochtend tot de late avond. Omdat er zoveel kinderen waren om voor te zorgen, leek het wel alsof ze nooit eens zat en ze had voor iedereen een vriendelijk woord of een glimlach. En hoewel ze geen blad voor de mond nam, was ze heel warm en liefdevol. Ze stond in aanzien bij de buurt, omdat iedereen dag en nacht een beroep op haar kon doen.

Mijn moeder werd in 1915 in de Liberties, het oudste deel van Dublin, geboren en ging toen ze vijf of zes was in Mount Brown wonen, vlak naast wat nu St. James Hospital is. Haar vader werkte ook bij Guinness en haar moeder was kokkin. Mijn moeder was de oudste van zeven kinderen, een Wexfordse opgesloten in het lichaam van een Dublinse. Ze was dol op het platteland en bracht het grootste deel van haar tienertijd en de periode tussen haar

twintigste en dertigste door bij familie in Wexford, omdat men dacht dat ze niet sterk was en behoefte had aan de schone, frisse lucht van het platteland om aan te sterken. Ze was naaister van beroep en werkte voor naaiateliers in Dublin en omgeving.

Ze hield veel van naaien, van het maken van kleren en gordijnen en wat ze verder nog met behulp van haar naaimachine in elkaar kon zetten. Ze maakte kleren voor ons allemaal, en voor mijn neefjes en nichtjes en zelfs voor de buren. Je gaf haar een lap stof of een oude jurk en ze had in minder dan geen tijd iets voor een van ons gemaakt. Ze was zo goed met haar handen dat ze alles kon maken wat ze maar wilde. Ze nam ook wel eens naaiwerk aan om wat extra's verdienen. Ze naaide tot 's avonds laat en als kind viel ik vaak in slaap op het rustgevende ritme van haar naaimachine. Ook zij was een vrome katholiek en ze ging elke zondag en doordeweeks wanneer ze maar kon naar de mis. Ze deed veel liefdadigheidswerk zonder dat ze daar erkenning voor verwachtte.

De buren vertrouwden en respecteerden mijn moeder om haar vriendelijkheid. Ze koesterde een bijzondere liefde voor ouderen en spande zich oprecht in voor mensen die in nood verkeerden. Mensen met problemen voelden zich tot haar aangesproken en ze gaf hun heel goede, praktische raad alsof ze op de een of andere manier geleid werd. Ik heb altijd het gevoel gehad dat ze sterke helende krachten bezat en pas toen ik ouder werd en die van mezelf begon te ontwikkelen, besepte ik dat ze een bijzondere, helende energie uitstraalde.

In tegenstelling tot mijn vader werd ze, hoewel ze veel van de kerk hield, er nooit door verblind. Ze zei vaak: 'Een goede daad doen is veel beter dan naar de kerk gaan of welk gebed ook.' Ook in tegenstelling tot mijn vader was ze het niet altijd eens met wat de priesters en bisschoppen te zeggen hadden. Dan zei ze: 'Let maar niet op die priesters. Ze weten niet alles. God heeft het laatste woord.' Dat was haar rotsvastе overtuiging.

Mijn moeder bracht acht kinderen ter wereld: vijf meisjes en drie jongens. De eerstgeborene, een meisje, stierf een paar uur na de geboorte. Ze werd vrij snel bij mijn moeder weggehaald en vervolgens begraven in het graf van de Engelen in Glasnevin, een speciaal graf voor jonge kinderen en baby's.

In die tijd bestond er vrijwel nog geen psychotherapie en mam werd naar huis gestuurd met het advies om zo snel mogelijk weer een baby te krijgen. Toch is ze haar kleine meisje nooit vergeten en ze had het dikwijls over haar. Toen ik meer over de engelen te weten kwam, kreeg ik te horen waarom baby's soms zo kort na de geboorte teruggaan naar God en waarom ze soms als miskraam te vroeg geboren worden. We zullen hier verderop in het boek op terugkomen en dan zal ik u vertellen wat ik te horen kreeg.

Mijn broer Peadar volgde een jaar later, in 1946, en daarna Breda, Jim, Mary, Rosaleen, Kathleen en ikzelf. Mijn moeder had voor ons allemaal tijd, wat niet meeviel als je moeder van zeven heel verschillende kinderen was. Ze vertelde ons dat ze van ons allemaal evenveel hield, maar vaak het gevoel had dat ze op verschillende manieren van ons moest houden omdat we allemaal verschillend waren en dat deed ze uitmuntend. Van haar leerde ik wat onvoorwaardelijke liefde is, het uiteindelijke doel van elke ziel die de menselijke reis onderneemt.

2

*Uw ziel is de priesteres van het geheugen;
zij selecteert, schift en balt uiteindelijk uw vliedende dagen
samen tot iets wezenlijks.*

John O'Donohue, *Anam Cara*

We woonden in een rijtjeshuis in Kilmainham aan de hoofdweg tussen Mount Brown en Kilmainham. Het was overwegend een arbeidersbuurt en de meeste buurtbewoners werkten in de plaatselijke ziekenhuizen en fabrieken en natuurlijk bij Guinness. Voor zover ik me kan herinneren bleven de vrouwen thuis. De deur zat nooit op slot en als we weggingen hoefden we geen sleutel mee te nemen. Iedereen die ons kende, liet zichzelf binnen. Dat was toen heel gewoon en het gaf niet als er niemand thuis was; het was veilig en niemand nam iets zonder te vragen.

We hadden heel fijne burens. Mam woonde al haar hele leven in de buurt en kende de meeste mensen die er woonden. De meesten waren al haar vrienden vanaf haar jeugd. Net als zij waren ze niet verhuisd toen ze trouwden. In die tijd leken mensen niet ver weg te gaan van de plek waar ze opgegroeid waren, ze bleven dicht bij hun ouders. Het was een vriendelijke buurt. Zo'n zes deuren rechts van ons stond de plaatselijke papier-

fabriek en links van ons was de hoekwinkel Camac Stores. Daarnaast stond een zuivelfabriek.

Enkele naaiateliers boden werk aan veel van de jonge meisjes in de buurt. De Union, zoals St. James ooit heette, was het plaatselijke ziekenhuis. Het was in die tijd zowel een algemeen ziekenhuis als een kraamziekenhuis en toen ik geboren werd, heette het St. Kevin. Veel mensen van mijn moeders generatie noemen het nog steeds de Union. Het was net als het Dokter Stevens Hospital een belangrijk gebouw in onze gemeenschap.

Er was ook een wasserij in de wijk, waar mijn moeder de boorden van mijn vader naartoe bracht om ze te laten stijven. Wat het ook kostte, elke zaterdag werden er zeven boorden gebracht die elke dinsdag weer opgehaald werden. Guinness verwachtte van het personeel dat het er goedverzorgd uitzag: frisse, schone, gesteven boorden waren verplicht.

Guinness was de belangrijkste werkgever in de buurt en de beste. De voorwaarden waren uitstekend en als je er een baan kreeg, werd dat beschouwd als een geweldige stap naar een veilige toekomst. De arbeidsomstandigheden in de brouwerij waren veel beter dan op veel andere werkplekken. Guinness zorgde goed voor zijn personeel en had zijn eigen dokter, tandarts en apotheker. Er werd voor het hele gezin gezorgd tot het moment dat de kinderen van school gingen. De pensioenen waren ruim en Guinness was een van de eerste werkgevers die een weduwepensioen uitkeerde.

Ik herinner me dat de straten altijd vol waren met mensen die van en naar hun werk liepen, met bakkers, melkboeren, slaggers en loopjongens met hun bakfietsen die bestellingen bezorgden. Het spitsuur zoals we dat nu kennen bestond nog niet. Er reden nog maar weinig auto's, en er heerste een bedrijvigheid die een veel vriendelijker energie uitstraalde dan toen de wijk welvarender werd.

Een ander pluspunt was de St. James' Band. Hun zaaltje be-

vond zich op een paar meter afstand van ons huis. Elke woensdagavond en zondagochtend kon je hen horen repeteren en als kind al hield ik van de klanken van de muziek en het gaf me een fijn, warm en vertrouwd gevoel. Op St. Patricks Day, en een paar andere speciale dagen van het jaar, kwam de fanfare het zaaltje uit gemarcheerd om pas 's avonds terug te keren en de mensen bleven op straat staan om naar hen te luisteren. Met hun zwarte pakken met blinkende knopen en hun instrumenten die fonkelden in de zon zagen ze er heel deftig uit. Op die dagen werd de buurt geweldig opgevrolijkt. Wanneer we ze zagen, wisten we dat de zomer eraan kwam.

Ons huis stond aan de hoofdweg. We hadden geen voortuin en mijn moeder wilde niet dat we aan de voorkant speelden omdat het een drukke weg was, maar de achtertuin was behoorlijk groot, dus dat was geen probleem. De tuin leek in onze ogen zelfs enorm en er was genoeg ruimte om neefjes en nichtjes en vriendjes bij ons te laten spelen. In die tijd kon je de hele dag in de tuin zijn en het gevoel hebben dat je kilometers van huis was.

De tuin was onderverdeeld in een plekje met bloemen en gras van mijn moeder en een verwilderd stuk met struiken, bomen en hoog gras. Helemaal aan het eind van de tuin stroomde de rivier de Camac, een smerige rivier vol afval die bijna elke winter onze tuin blank zette en het achterste deel van ons huis ook een paar keer.

We hadden een schommel in de tuin, maar geen deftige. We hadden hem zelf gemaakt met een touw dat tussen twee bomen hing. Het was fantastisch, want we konden veel hoger komen dan op de in de winkel gekochte schommels die sommigen van onze burens hadden. Hoe hoger je ging hoe beter. Er stond een oude, houten schuur achter in de tuin. Toen mijn oudere broers Peadar en Jim korte tijd kippen hielden, woonden die daar en toen de kippen weg waren, maakte mijn moeder er een hut

voor ons van, voornamelijk voor mijn zussen om erin te spelen. Ze had haar vaardigheid als naaister weer eens ingezet en het oude kippenhok een gedaanteverwisseling laten ondergaan. We brachten er lange zomerdagen in door, en speelden dat het een lieve lust was. Mam kwam ons zo nu en dan koekjes en limonade brengen en wat was dat lekker.

De tuin was ons avonturenspeelterrein; we brachten er uren door en onze vriendjes kwamen er graag spelen, want het was net een stukje platteland in het hartje van Dublin.

Op die plek kwamen toen ik een jaar of vijf, zes was de engelen naar me toe, maar alleen als ik in mijn eentje in de tuin was.

In het begin kwamen ze gewoon dichtbij staan en sloegen me zwijgend gade terwijl ik speelde. Ik was nooit bang voor ze. Achteraf besef ik dat ik geloofde wat mam me over engelen verteld had. Ze werden gestuurd om over je te waken, dus voor mijn gevoel kwamen ze me beschermen wanneer ik alleen was. Ze waren heel zachtmoedig en deden niets dat me aan het schrikken maakte.

Hoewel ik van het gezelschap van anderen genoot, denk ik dat ik als kind toch een beetje een eenling was en niet echt behoefte had aan andere mensen om me heen. Ik denk dat ik een beetje teruggetrokken en stil was. Ik liet mijn broers en zussen het woord voor me voeren en speelde net zo lief in mijn eentje. Op de een of andere manier gaven de engelen mij altijd een veilig gevoel en ik was zeker niet bang voor ze.

De engelen waren heel lang en verschenen in felle regenboogachtige kleuren met grote vleugels waar je bijna doorheen kon kijken. Maar naarmate de jaren verstreken, werden ze steeds scherper omljnd. Misschien kijk ik wel met een te zonnige blik terug, maar het was een fantastische tijd. Ik voelde me er echt veilig en gelukkig.

In huis was het was altijd druk met mensen die kwamen en gingen en met verschillende klanken en geluiden uit elke ka-

mer. Het was wel eens een gekkenhuis wanneer mijn zussen in de ene kamer muziek draaiden terwijl in de andere de radio stond te blèren. En tegelijkertijd zaten mijn broers dan naar sport op de televisie te kijken.

Misschien klinkt dit een beetje kneuterig, toch waren we niet bepaald de Waltons! Over het algemeen konden we het goed met elkaar vinden, maar zoals in de meeste grote gezinnen hadden we ook wel eens ruzie en als dat gebeurde, brak de hel los.

Mijn moeder maakte daar altijd snel een einde aan. Ze was redelijk streng en we deden zonder tegensputteren wat ze zei. Ze sloeg ons nooit, maar ze gaf ons 'straf' zoals ze het noemde. Dan mochten we niet buiten spelen of met onze vriendjes ergens heen gaan. En ze krabbelde nooit terug. Ze meende wat ze zei, daarom stribbelden we niet tegen en probeerden niet haar van gedachten te doen veranderen. We hadden allemaal onze taken in huis en in de tuin en die voerden we gewoon uit.

Toen mijn oudste broer Peadar een jaar of negen, tien was, was hij stout geweest, en om hem te straffen zei mam dat hij die middag niet met zijn vriendjes naar de bioscoop mocht. Elke zaterdag werden er kinderfilms vertoond en de kinderen uit de buurt kwamen daar in drommen op af. Mam hield voet bij stuk en waarschuwde hem. Maar mijn broer had zo zijn eigen plannen. Als pa en ma hem het geld niet wilden geven, kon hij het altijd van onze oma krijgen die iets verderop in de straat woonde.

Mijn oma was dol op Peadar en hij kon niets fout doen in haar ogen. Dus ging hij naar haar toe en zonder vragen te stellen gaf ze hem het geld voor de film en ook nog wat om snoep voor te kopen. Hij was bijzonder in zijn nopjes met zichzelf en ging met zijn vriendjes naar de Lyric, zoals onze bioscoop heette. Toen mam terugkwam van boodschappen doen, bleef ze even staan om met een buurvrouw te praten die tussen neus en lippen door zei dat ze Peadar zo vrolijk als wat met zijn vriendjes

de bioscoop binnen had zien gaan. Mam was woedend en liep meteen naar de bioscoop.

Ze vroeg de portier bij de deur of hij haar de filmzaal binnen wilde brengen zodat ze haar zoon eruit kon plukken en ze legde hem uit waarom. Vervolgens stapte ze naar binnen, samen met de portier die zijn zaklamp aanknipte. Ze zocht tot ze Peadar gevonden had en sleurde hem tot zijn diepe schaamte en gêne in het bijzijn van al zijn vrienden de bioscoop uit. Ze gingen linea recta naar huis en hij mocht de daaropvolgende twee weken opnieuw niet naar de bioscoop en deze keer gehoorzaamde hij haar wel. Als mam zei dat je iets moest doen, dan deed je het zonder aarzelen. Mam herinnerde mijn broer later vaak aan dit verhaal en dan moesten ze allebei hartelijk lachen.

Mijn moeders dagen waren gevuld met koken, schoonmaken en boodschappen doen. Toen ik klein was, waren er nog geen supermarkten, dus haalden we de boodschappen in de buurtwinkels en brood, melk en groenten bij Smith boven op de heuvel. Het vlees werd altijd bij de slager gekocht; bij Bob Carroll tegenover St. Kevins Hospital. Je kocht andere kleinigheidjes bij Conway en bracht de schillen uit de keuken van je moeder naar juffrouw Conway voor de varkensman.

Dat was echt de moeite waard, want als je de schillen overhandigde, kreeg je een gratis toffeereep. De andere lekkernijen kwamen uit de Camac Stores. Elke winkel had iets wat de andere niet hadden en we wisten altijd precies wat waar te krijgen viel. Op zondag kregen we na de middagmaaltijd met rosbief altijd ons lievelingstoetje, ijs met jam. We hadden toen geen koelkast, daarom werden we er elke zondag vlak voor het middageten op uitgestuurd om bij de Camac Stores ijs te halen.

Die was op zondag gesloten, maar de eigenaresse, juffrouw Coady, woonde met haar broer boven de winkel. Dan klopten we op die grote, groene deur in de hoop dat ze open zou doen en wanneer we haar de deur van het slot hoorden doen, waren

we opgelucht omdat we wisten dat ons iets lekkers te wachten stond. Soms was ze boos omdat we op zondag aanklopten, maar meestal was ze blij met de klandizie, denk ik. Godzijdank dat juffrouw Coady zo dichtbij woonde. Er bestond niets lekkerders dan frambozenijs met aardbeienjam.

Mijn fijnste herinneringen aan mijn kinderjaren zijn de geur van het middageten op zondag, van toast bij de open haard op winteravonden en de geur en zachtheid van frisse, schone, witte lakens. Ik krijg er nog steeds een goed en warm gevoel van als ik aan die troostende kleine luxes denk waar we zo mee boften.

Onze parochiekerk was de St. James, gelegen naast de beroemde poort van de brouwerij van Guinness. Aan de overkant van de straat was het postkantoor met aan weerszijden gebouwen van Guinness die allemaal donkerblauw geschilderd waren. De St. James stond aan een brede straat. Het was een grauw gebouw dat nooit warm aanvoelde, zelfs niet op de warmste zomerdag. En de kerk was niet mooi versierd zoals andere kerken in de stad. Hij is rond de tijd van de hongersnood gebouwd en ik voel dat hij die trieste energie met zich meedraagt. Ik krijg dat gevoel nog steeds als ik er langsrijd.

Hier gingen we elke zondag en kerkelijke feestdag en één zaterdag in de maand met school naar de mis. We gingen minstens één keer per maand biechten. Je sloeg de mis nooit over, want dat was gewoon iets wat je op zondag deed en je vroeg je nooit af waarom. We vonden het leuk om naar de mis gaan. Het was net een feestje en een uitstapje tegelijk. Iedereen maakte zich mooi en de hele parochie leek te lachen en te kletsen en gezellig met elkaar om te gaan. Wanneer mijn vader op zondag tijdens de mis van kwart over twaalf collecteerde, ging ik met hem mee. We slenterden naar de kerk, groetten de burens en maakten overal een praatje.

Het was fijn om bij pa te zijn, omdat ik niet vaak ergens met hem naartoe ging. Dan gingen we naar binnen, zeiden onze ge-

beden, staken kaarsjes aan en deden mee aan de mis. Op weg naar huis stuurde hij me vooruit naar Pauline, de kiosk, om de *Sunday Press* en de *News of the World* en een rolletje rolo's voor mij te kopen en dan liepen we terug naar huis om van onze zondag te genieten en van het feit dat we een vrije dag hadden.

Kerk en religie waren heel belangrijk en je keek op tegen de pastoor en andere geestelijken. Je deed wat de bisschoppen en priesters zeiden en dat deed je zonder aarzelen en zo deden we week in, week uit, jaar in, jaar uit onze plicht. Het hele jaar draaide om de kerkelijke feestdagen. Het begon in januari met wat we 'kleine Kerstmis' noemden en dat het eind van de feestdagen en de terugkeer naar school markeerde. Daarna kwam St. Bridgets Day in februari en het begin van de lente, een tijd waarin we het kruis van de heilige Bridget dat we allemaal in huis hadden hangen, eerden. Kort daarna kwamen de vasten, Maria-Boodschap en Pasen en tussendoor hadden we St. Patricks Day. Na Pasen kwam Hemelvaartsdag. Mei, de maand van Onze-Lieve-Vrouw, en juni, het Heilige Hart, stonden bekend om hun grote processies. Oktober was de maand van de rozenkrans, november van Allerheiligen en Allerzielen en daarna was het december met de advent, het veertigurengebed en tot slot eerste kerstdag.

Tijdens de vastentijd gaf je altijd iets op als boetedoening. Snoep, chocola, suiker in je thee, wat je maar het lekkerst vond liet je na als boetedoening en om vergeving voor je zonden te vragen. We gingen ook elke avond om halfacht naar de mis. Het hoefde niet, maar we gingen allemaal. Het was altijd heel gezellig, want we kwamen er onze vrienden tegen. Tijdens de hele vasten hingen er parse kleden over de beelden en het altaar, waardoor de kerk koud en eenzaam aanvoelde.

Tijdens de vasten gingen we in retraite waarbij een missionaris ons kwam vertellen over zonden en het werk van de priesters in de missie. De missionarissen leken veel aardiger dan onze eigen

priesters. Ik vond het heerlijk om te luisteren naar hun verhalen; over de mensen die ze hielpen en het werk dat ze deden op die verre, exotische plaatsen. Wanneer ik uit die retraites kwam, wilde ik altijd priester in de missie worden; het klonk zo bevredigend. Films op school over de missie wakkerden mijn fantasieën aan en ik droomde ervan om dat werk te gaan doen.

We kregen de tijdschriften *Far East* en de *Messenger* op school. En toen ik klein was, kreeg ik mijn avondeten voordat de rest van de familie thuiskwam en dan kwam mam bij me zitten en las ze de verhalen voor over de heiligen en over het werk dat de nonnen en priesters in de missie deden. Daarna sloeg ze het tijdschrift dicht en zei hoe geweldig die mensen waren en dat ze hen echt bewonderde.

We aten in die tijd geen vlees op vrijdag omdat het de dag was dat de Heer overleden was, dus aten we op vrijdag vis met friet. Ik was dol op de zelfgebakken friet van mijn moeder, knapperig en sissend van de olie. De zondag voor Pasen was het Palmzondag. De evangelielezing tijdens de mis duurde op die dag erg lang en ik zag tegen dat hele deel van de mis op omdat we de hele tijd moesten staan. Ik was er met mijn broers en zussen, maar zonder mam. Zij ging dan naar de vroege mis om acht uur, voor haar rust! Ik benijdde de oude dames en heren die tijdens de hele voorlezing mochten zitten.

Dat was het begin van de Goede Week, de week tot aan Paaszondag. We brachten die week een hoop tijd in de kerk door. Mam zei wel eens gekscherend dat ze zichzelf op de terugweg bijna tegenkwam, zo vaak waren we in de kerk voor de diverse rituelen. De kerkdiensten waren dan heel anders dan de gebruikelijke mis en zegen. De woensdag voor Pasen was heel dramatisch; het was schortelwoensdag, de dag waarop die arme Judas onze Heer verried. En op Witte Donderdag werden de voeten van de pastoor gewassen. Goede Vrijdag was een plechtige dag, waarop zelfs de Ierse omroep RTE alleen begrafenis-

muziek uitzond en de pubs gesloten waren. Om twaalf uur waren er de statiën van het kruis en om drie uur het lijden van onze Heer en daarna het kussen van het kruis.

Ik voelde me tijdens die diensten heel dicht bij Jezus staan en als kind al voelde ik me verbonden met Zijn pijn en Zijn enorme liefde. Na de Kruisweg gingen we naar huis voor een kop thee en een warm paasbroodje. In tegenstelling tot vandaag de dag kregen we alleen op Goede Vrijdag warme paasbroodjes en die smaakten altijd heerlijk. Zodra we ze ophadden, zei mam: 'En nu niks zoets meer tot zondag. We zitten nog steeds in de vasten.' Op Stille Zaterdag was het altaar leeg en werd er de hele dag geen mis gehouden.

En daarna kwam Paaszondag en was de kerk weer mooi. We konden al onze heiligen zien, de kille paarse kleden waren verdwenen en op het altaar glommen koperen kandelaars, kaarsen en verse bloemen. De kerk zag er vol leven uit en om ervoor te zorgen dat ook wij na al ons bidden van de voorafgaande week vol leven waren, besprenkelde de pastoor ons met het pas gezegende wijwater. Na de mis was het snel naar huis om het paasei uit te pakken waar we zo naar uitgekeken hadden, want dat was de enige dag van het jaar dat je bij je ontbijt chocola mocht eten.

Zodra Pasen voorbij was, hadden we de zomervakantie om naar uit te kijken. Lange, warme dagen en geen school, de hemel op aarde. 's Zomers bracht ik vier of vijf weken in Wexford door op de boerderij van mijn oma. Pa nam de eerste twee weken van juli vakantie en samen gingen we erheen om iedereen op te zoeken en een beetje mee te helpen op de boerderij. Op weg eraartoe zat ik altijd flink te huilen, omdat ik heimwee naar mijn moeder en mijn grote broers en zussen had. Ik nam me elk jaar voor om weer met pa mee te gaan als hij terugging naar Dublin, maar tegen de tijd dat hij naar huis ging, had ik het geweldig naar mijn zin.

Ik bleef dan tot ik naar huis gestuurd werd omdat de school weer begon. De rest van de familie kwam niet, omdat sommigen van hen al werkten of een vakantiebaantje hadden, dus moest mam ook thuisblijven. Mijn oma had een bescheiden boerderij en woonde in een klein boerenhuisje op zo'n vijftieng hectare grond. Mijn oom Tommy en tante Alice werkten op de boerderij. Het was een boerderij die typerend was voor die tijd, met koeien, varkens, een paar paarden en een hoop kippen. Het werk begon 's ochtends heel vroeg en eindigde 's avonds laat.

Ik hield van de weidsheid en vond het heerlijk om mijn oom en tante te helpen. Ik deed kleine karweitjes voor ze en dan zeiden ze hoe goed ik dat kon. Ik kreeg veel complimentjes. Het liefst ging ik 's avonds met tante Alice naar de koeien. Ze was lief voor me, ze had altijd snoepjes voor me in haar zak en zei dan dat ik het niet aan mijn neefjes en nichtjes moest vertellen die in de buurt woonden en ook vaak op de boerderij waren.

Alice was een doodgoeie ziel die veel respect had voor het land en voor haar dieren. Ze had namen voor alle boerderijdieren, zelfs voor de kippen, en wist altijd wanneer ze ziek waren. Ze was ook grappig. Ze had twee honden en die noemde ze allebei Sheila. Ik vond het heel vreemd en ze moest hartelijk lachen toen ik haar naar de reden vroeg. Ze kon geweldig spookverhalen vertellen. Ze ging door tot al je haren overeind stonden en dan moest ze bij je komen slapen, omdat je zo bang was.

Elke avond als we op weg waren om de koeien naar huis te brengen herinnerde ze me eraan dat het zes uur was en dan baden we het angelus, heel langzaam en aandachtig. Daarna dreven de honden de koeien bij elkaar en brachten ze terug naar de boerderij waar Alice ze molk voor ze hen weer terug bracht naar de wei. Daarna gingen we naar binnen voor een heel uitgebreide maaltijd, meestal met zelfgebakken brood, vleeswaren of eieren met spek en altijd zelfgemaakte jam.

Zondag was de belangrijkste dag van de week. 's Zondags

stonden we op en deden alleen de karweitjes die per se gedaan moesten worden. Daarna wasten we ons en trokken onze mooiste kleren aan. De heilige dag werd in ere gehouden en het was een erg rustige, vredige dag. Zelfs de dieren leken stiller. De energie van die dag verschilde heel erg van die van de rest van de week. Hij voelde 'bijzonder' aan. Alles nam snelheid terug en de hele wereld leek tot rust te komen. Om elf uur gingen we met zijn allen naar de tweede mis in het dorpskerkje van Oilgate.

In dat kerkje hoorde ik voor het eerst het woord 'genezer', een woord dat me de rest van mijn leven bijgebleven is. Ik was toen een jaar of zeven, acht. Toen ik aan de hand van mijn vader de kerk uit kwam, kwam er een man naar ons toe. Hij voerde een heel vriendschappelijk gesprek met mijn vader en vlak voor hij wegging, wendde hij zich tot mij, gaf me een hand, keek me diep in mijn ogen en knipoogde. Toen richtte hij zich weer tot mijn vader en zei: 'Je hebt daar een heel krachtige genezer, Aidan, ik zou er maar zuinig op zijn.' Ze gaven elkaar een hand en de man liep weg. Ik wist niet wat hij bedoelde en stond er ook niet bij stil. Maar het was wel iets wat in mijn gedachten bleef hangen en ik heb in de loop der jaren vaak aan die ontmoeting gedacht en me afgevraagd wat die man ermee bedoelde.

Voor we het wisten was augustus voorbij en gingen we weer naar school. Ik genoot echt van de zomers die ik in Wexford doorbracht, maar ik keek er ook naar uit om thuis te komen en de hele familie te zien en ik kreeg altijd een hartelijk welkom. Als we in september weer naar school gingen, veranderde alles opnieuw. De dagen werden korter en de nachten langer. Het volgende grote evenement was Halloween, waarvoor we oude kleren aantrokken, roet op onze gezichten smeerden en bij onze burens aanklopten en fruit en noten ophaalden. Daarna gingen we met zijn allen naar het vreugdevuur, waar we omheen gingen zitten en opaten wat we opgehaald hadden. Ver-

volgens gingen we weer naar huis en deden we spelletjes en vertelden spookverhalen.

Het jaar liep ten einde en als het eenmaal november werd, was het tijd om aan Kerstmis te gaan denken. Eind november werd de kerstpudding gemaakt. Ik herinner me nog de geur van de specerijen terwijl de kerstpudding op het fornuis stond en dat de keuken droop van de stoom omdat die pudding acht uur lang moest koken. Dan, en pas dan, als je de pudding rook kon je gaan uitkijken naar de grote dag en hopen dat je een geweldig kerstcadeau zou krijgen.

De kerstboom werd 18 of 19 december neergezet en opge-tuigd met elke kleur en soort kerstversiering die we maar te pakken konden krijgen. Niets van die fraaie en dure versieringen die je tegenwoordig ziet! We hoopten dat de kerstlichtjes het zouden doen. Kerstmis, met de geur van kerstpudding en de dennengeur van de boom in de kamer, was mijn favoriete tijd van het jaar.

Ik was dol op het verhaal van Jezus en hoe Hij geboren werd. Dit was de enige tijd van het jaar waarin je de engelen hoorde noemen en ik was altijd heel blij als ik over hen hoorde.

Na de mis op kerstochtend gingen we naar huis, speelden met onze cadeautjes en kregen priklimonade en koekjes. Soms gingen we bij onze ooms en tantes op visite of kwamen ze bij ons thuis. Er was altijd een hoop bezoek en lekkers te eten en iedereen genoot van de dag. Dan werd het weer tijd om op oudejaarsavond het oude jaar uit te luiden en het nieuwe binnen te halen en begon de cyclus van voren af aan.